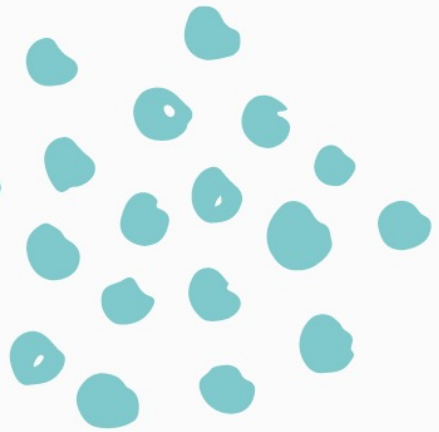

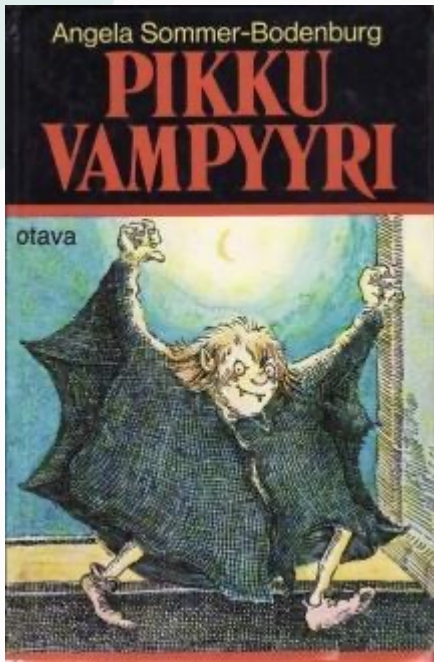
RAKASTU LUKEMISEEN

Lukemaan innostamisen menetelmiä
varhaiskasvatukseen ja perheille

23.11.2022

lida Myllymaa
Kirjoosi-hanke 2021-2022
Rauman Pikkunorssi

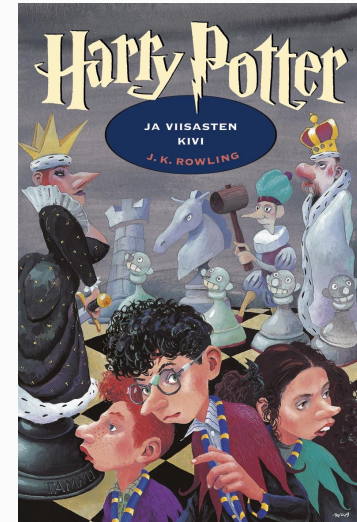
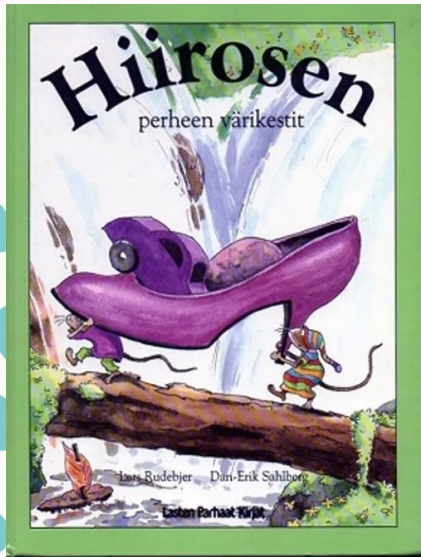

Orientoiva tehtävä

Muistele itselle merkityksellistä kirjaa?
(kirja voi olla lapsuudesta, nuoruudesta,
aikuisuudesta)

Mitä muistat? Tarinan, hetken,
tunnelman? Tilan?

Täällä
Pohjan
tähtien
alla
VÄINÖ LINNA
1-2-3
WSOY

Lukijuuden lähtökohtia

- Lapsen ensimmäinen lukukokemus usein jo kohdussa. Lapselle saatetaan etsiä omia vanhoja suosikkikirjoja tai ostaa valmiiksi jotain loruttelukirjoja ym. → lukevan yhteisen rakentuminen
- Vauvoilla lukuhetki merkitsee läheisyyttä oman vanhemman kanssa, jo pienetkin lapset tunnustavat kirjan lelujen joukosta ja kirjalla on merkityksensä.
- Lukijaksi kasvetaan kirjojen parissa toimimalla yhdessä muiden kanssa – ympäristön lukemisasenteiden vaikutus?

AGNETA MÖLLER-SALMELA (2020 Perhelukemisen opas), Eri-ikäiset lukijat

YKSIVUOTIAS löytää kirjat kuvien kautta ja lähellä lukijaa.

KAKSIVUOTIAS nauttii loruista ja riimittelyistä

KOLMEVUOTIAAN tarvitsee oppia kymmenen uutta sanaa joka päivä

NELJÄVUOTIAS pystyy jo nauttimaan kirjakeskusteluista

VIISIVUOTIAS kuuntelee jo helppoja lastenkirjoja, jotka eivät kokonaan tukeudu kuviin

KUUSIVUOTIAS - Sadut ja kuvakirjat, tietokirjat, runous, lorut esikoulussa ja kotona

SEITSEMÄNVUOTIAS tarvitsee rohkaisua ja kiitosta! Osoita kiinnostuksesi vasta-avattuun maailmaan!

KAHDEKSAN- JA YHDEKSÄNVUOTIAS, aloittelijalukijalle tarkoitetut kirjat alkavat tuntua liian yksinkertaisilta

KYMMENEN- JA YKSITOISTAVUOTIAS - Tee kaikkiesi lukutoukan luomiseksi!

KAKSI- JA KOLMETOISTAVUOTIAS -Teinielämä, harrastukset ja ystävät

NELJÄ- JA VIISITOISTAVUOTIAS - Tee teinisi tietoiseksi lukutaidon tärkeydestä

KUUSI- JA SEITSEMÄNTOISTAVUOTIAS - Lukutaidon kehittyessä tarvitaan kärsivällistä syvälukemista

Kirjallisuuskasvatus varhaiskasvatusryhmässä

- Onnistunut yhteistyö kirjallisuuden parissa vanhempien kanssa vähentää perheen sosioekonomisen taustan merkitystä ja tasa-arvoistaa näin lasten lähtökohtia
- Lastenkirjallisuus on kaikkia lapsia varten ja perheiden tilanteista huolimatta, varhaiskasvatuksen tehtävänä on toimia tasa-arvoisen oppimisen ja kasvun edistäjänä.
- Kirjallisuus on sekä oppimisen kohde että väline.
- Yhteinen jaettu kokemus kirjallisuuden parissa on sekä ajanvietettä että rentouttavaa toimintaa.
- Kuvakirja on parhaimmillaan taidekuva ja kehittää lapsen monilukutaidon kehittymistä
- Lukemisen tutkitut hyödyt lapsen kasvuun ja kehitykseen

"Lapsi, joka pystyy ilmaisemaan ajatuksiaan ja tunteitaan rikkaan sanavaraston kautta, sopeutuu yleensä helpommin päivähoidon ja koulun aloitukseen."

Heikkilä-Halttunen, P.

(luelapselle.fi)

Perhelukeminen

- Lukuhetket tärkeitä sekä lapsille että vanhemmille. Joskus lukuhetki voi toimia myös keskustelun "aloittajana" tärkeistä aiheista.
- Helppo tapa rakentaa yhteyttä lapsen ja aikuisen välille, osoittaa hellyyttä ja vahvistaa yhteisöllisyyttä.
- Lukuhetkiä ei kannata lopettaa, vaikka lapsi oppisikin itse lukemaan. Emotionaaliset hyödyt säilyvät.
- Lukuhetket muuttuvat lapsen kasvaessa. (Vauvojen kanssa vuorovaikutussuhteen rakentuminen ja yhdessäolo, taaperoilla kirjallisuudesta opitaan uutta sanastoa ja tarkastellaan maailmaa jne.)
- Perheen apu valmistautumisessa uusiin elämäntilanteisiin (uusi sisarus, isovanhemman menetys, muutto)
- Perheiden erilaiset kieli- ja kulttuurivarannot tulee ottaa huomioon ja keskittyä tukemaan myös perheille ennestään tuttuja lukemisen käytänteitä
- Vanhempien oma malli ja lukijuus vaikuttaa lapsen lukijuuteen

"Jotta lapselle syntyy halu tarttua kirjaan ja lukeminen vakiintuu päivittäiseksi rutiiniksi, hän tarvitsee lukevan aikuisen mallia."
Aerila & Kauppinen
(Sytytä lukukipinä 2019)

Kirjat ja tarinat kuuluvat kaikille - Monikielinen ja kulttuurisesti moninainen kirjallisuuskasvatus ryhmässä

- Lastenkirjallisuus tuo monikielisyyttä sekä erilaisia kulttuureja näkyväksi.
- Kirjallisuus tarjoaa mahdollisuuksia eläytyä itselle uusiin tilanteisiin, henkilöhahmoihin, kulttuureihin tai aikoihin.
- Kulttuurien välisiä näkymiä pitäisi tarjota jokaisessa lapsiryhmässä (huom. kirjallisuus saattaa osittain korvata aidon kokemuksen ja antaa uusia näkökulmia)
- Lastenkirjallisuus tarjoaa lapsille tietoa sekä auttaa jakamaan omia kokemuksiaan muille. Kuitenkaan ei saa tuottaa vastakkainasettelua tai korostaa vähemmistökulttuuria valtakulttuurin edustajana.
- Joskus esim. eläinhahmo auttaa lapsia etääntymään ja unohtamaan stereotyyppiset ajattelutavat
- Lastenkirjallisuus on monikielisyyteen kasvamisen aarreaitta! Ryhmään voi esim. kutsua vierailijoita lukemaan tuttuja tarinoita omalla kielellään.

Oman ryhmän lastenkirjallisuuden läpikäyminen; Miten esim. vähemmistöt tai muut kulttuurit näkyvät kirjoissamme? Millaisia hahmoja valitsemme ryhmämme lapsille? Ovatko kirjamme sukupuolittuneita tai stereotyyppisiä? Miten lasten yksilöllisyys näkyy kirjoissamme?

KIRJOOSI

Miten lähteä luomaan
lukemaan innostavaa
oppimisympäristöä?
Kirjoosi-hanke 2021–2022
Lukupesä 2021–2023

Lähtöpiste: Lukevan oppimisympäristön arviointi arviointiympyrän avulla

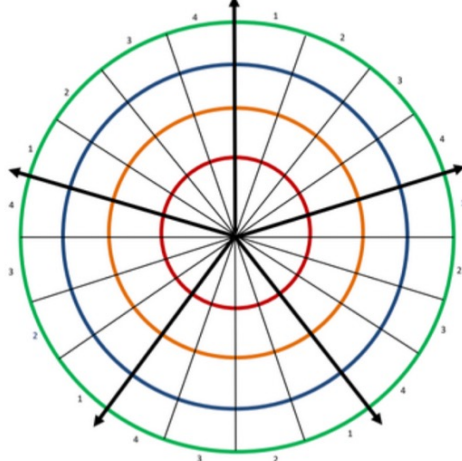
- Tiimit täyttivät arviointiympyrän syksyllä 2021 ja syksyllä 2022
- Arviointiympyrän tavoitteena oli/on herätellä tarkastelemaan oman ryhmän lukemisen kulttuuria ja lukemisen menetelmiä

LUKUJYMPYRÄ
Miten lukeminen ja kirjat ovat osana lapsen varhaiskasvatusta ja esiopetusta?

Ympyrästä väritetään väittämää vastaava osa toteutumista kuvaavalla värillä ympyrän keskeltä värin reunaan asti.
Esimerkiksi, jos väittämä toteutuu jonkin verran, väritetään väittämän kaistale ympyrän keskustasta oranssiin kehän reunaan saakka.
Toteutuu: huonosti, jonkin verran, melko hyvin, erittäin hyvin

Miten kirjat ovat osa toimintaa?

1. Ryhmätiloissa on lukemiseen ja rauhoittumiseen varattu paikka.
2. Kirjat ovat osa tietoisesti rakennettuja lasten leikki- ja oppimisympäristöjä.
3. Lapsia kiinnostavaa kirjaa käytetään pitkäkestoisen ilmiötyöskentelyn tai projektin lähtökohtana.
4. Huoltajat saavat tietoa ryhmässä luettavista kirjoista ja niiden kautta käsiteltävistä teemoista.

Miten kirjat ovat osana oppimisympäristöjä?

1. Kirjoja on ryhmätiloissa esillä ja lasten saatavilla.
2. Kirjojen houkuttelevaan esillepanoon kiinnitetään huomiota, myös erikieliset kirjat huomioiden.
3. Kirjavalikoimaa vaihdetaan lasten kiinnostuksen, tarpeiden, toiminnan teeman ja sisältöjen mukaan.
4. Kirjavalikoimassa on tarjolla myös eri kielisiä lastenkirjoja.

Miten lapsille luetaan?

1. Varmistetaan, että kaikilla on mahdollisuus kuulla, nähdä ja onnistua lukemistilanteessa.
2. Luetaan selkeästi ja eläytyen huomioiden ilmeet, eleet ja äänenpainot.
3. Havainnollistetaan ja rikastetaan lukemista hyödyntäen esineitä, kuvia ja eri aisteja.
4. Kirjan teemoista keskustellaan yhdessä lasten kanssa ja huomioidaan kirjan sisältämät kielelliset ja kulttuuriset asiat.

Millaisissa tilanteissa/ milloin lapsille luetaan?

1. Lapsille luetaan lepohetken alussa.
2. Lapsille luetaan tavoitteellisesti osana päivittäistä toimintaa.
3. Ryhmässä tartutaan lasten tekemiin lukemisalotteisiin.
4. Lapsille lukemiselle on asetettu pedagogiset tavoitteet.

Mitä lapsille luetaan?

1. Katselukirjat, kuvakirjat, lorukirjat.
2. Tekstipainotteiset kuvakirjat, sadut.
3. Lasten sarjakuvat, lasten tietokirjat.
4. Saturomaanit, runokirjat.

**Ympyrä tuo esiin, miten lapsille lukeminen toteutuu ja miten kirjat ovat osa lapsen varhaiskasvatuspäivää.
Tiimissä keskustellaan arvioinnin tuloksesta ja mietitään, mitä tulee vielä kehittää.**

Gyekye & Kumin 2020Lähde & taustamateriaali: Gyekye & Nikkilä 2013. Arviointiympyrä – Oppimisen mahdollisuudet näkyviin. Pedatieto Oy.

Lukemiseen kannustava ja lukemista tukeva oppimisympäristö

- Kirjat esille ja lasten saavutettavaksi (hyllyt)
- Lukupesät ja -nurkkaukset
- Lukumatot
- Kirjatyynyt
- Lukukaverit motivoivat lukemaan

- Kirjallisuuteen liittyvää välineistöä, kuten leluja ja pehmoja (esim. Viiru kateissa)
- Säännölliset kirjastovierailut
- Lukutehtävät vanhempainiltoihin tai esim. lukupesän rakentaminen lapsille yhdessä
- Tarinakassit perheille lainattaviksi
- Sopiva määrä kirjoja ryhmässä!

Kirjavinkkaustoiminta sekä yhteistyö pääkirjaston kanssa

- QR-koodit kirjoissa kirjavinkkauksia varten
- Kirjahankintoja perheiden vinkkausten perusteella
- Kirjalahjoitukset (perheet+ Väinö Riikkilä-seura)
- Monikielisen kirjaston lainaaminen yhteistyössä pääkirjaston kanssa iltasatuhylyihin
- Satutunnit pääkirjastossa (voi kutsua esim. isovanhemman lukemaan)

Iltasatukirjahyllytoiminta sekä lapsille että aikuisille

Iltasatukirjahylly on kokoelma lasten kuvakirjoja, joita perheet voivat lainata iltalukemiseksi kotiin. Kirja palautetaan seuraavana aamuna

Hyötyjä:

- Valmis kokoelma laadukkaita ja jo hyväksi todettuja iänmukaisia kirjoja lapsille helposti hakutilanteessa
- Yhteinen jaettu lukukokemus joka jatkuu vielä päiväkodin ryhmässäkin
- Vanhemmat voivat toivoa elämäntilanteeseen liittyviä aiheita (yövalvominen, syöminen, pelot, tunteet, hampaat, pottailu jne.)
- Perhelukeminen lisääntyy ja tasa-arvoistuu
- Helppo ja "halpa" toteuttaa

Hankkeen myötä myös iltasatukirjahylly vanhemmille, jossa kirjoja vanhemmuudesta ja perhe-elämästä, dekkareita ja romanttisia kirjoja sekä runoja.

Kamishibai -tarinat

Kamishibai-teatteri on paperiteatteri, jonka juuret ovat Japanissa 1920–1960-luvuilta.

Kamishibaiteatterin etu- ja takaosassa on reiät ja keskellä teatteria kolo tarinakorteille. Esiintyjä voi seistä Kamishibai-teatterin takana ja lukea tarinaa korttien kuvatekstien avulla.

Hyödyt:

- Auttaa jäsentämään ja hahmottamaan sitä miten tarina rakentuu.
- Isot kuvat tukena tarinan ymmärtämisessä (esim. monikieliset ryhmät)
- Hauskaa ja luovaa yhdessäoloa
- Lapsiryhmässä voi askarrella oman Kamishibaiteatterin esim. pahvilaatikoista tai rakentaa vanhempainillassa yhdessä.
- Sadutus ja Kamishibaiteatteri

Pikkunorssin oma kirjasto + lukulumosovellus

- Pikkunorssiin rakennettiin oma kirjasto, johon saatiin lahjoituksina sekä uusia että käytettyjä kirjoja.
- Kaikki kirjat luetteloitiin ja lajiteltiin kaappeihin eri teemojen mukaan.
- Lapsille tulostettiin omat kirjastokortit ja kirjastossa voi leikkiä vierailukäynnillä.

Lukulumo-sovellus

- Lukulumo-sovellus hankittiin lisenssinä jokaiseen ryhmään iltasatuhyllyyihin perheille lainattavaksi.
- Lukulumon avulla haluttiin tukea erityisesti Pikkunorssin monikielisten perheiden lukijuutta

Kirjailijavieraat

- Kirjailijavierasillat olleet avoimia koko perheelle. Mm. Eppu Nuotio ollut kertomassa omasta näkemyksestään kirjallisuuteen ja perhelukemiseen.
- Tulossa vain vanhemmille tarkoitettu kirjailijailta 30.11.
- Kirjailijailtojen tavoitteena innostaa vanhempia tarttumaan kirjaan tai äänikirjaan.

30.11.2022
17-18 Pikkunorssilla
"Aaveiden Rauma -
kummitustarinoita pitsikaupungista"
kirjailija Saana Jaakkola

Kirjailijaluennon jälkeen ilmainen
kummituskierros Vanhassa Raumassa!

18.30 alkaen
Lähtö Kalatorin majatalon edestä,
vanhan kirkon raunioilta.

Ilmoittautumiset
iida.myllymaa@pikkunorssi.fi

Kertomusten kolo - satumaailma minikoossa

- Pikkunorssin kirjastossa on kertomusten kolo, jonne jokainen ryhmä vuorollaan rakentaa johonkin kirjaan liittyvän maailman.

Toiminnalliset perheillat

- Lukupesä -tapahtuma tärkeän aikuisen kanssa
- Tarinallinen ilta lukutonttujen kanssa

Lukubingo + Lukuhaaste perheille

- On tutkittu, että lukubingo kannustaa lukemaan ja halusimme tukea lukubingon avulla myös perhelukemisen tapoja
- Lukuhaasteessa haastamme perheet lukemaan ja suosittelemaan kirjoja muille.
- Lukuhaasteessa arvotaan kaikkien kesken kirjakasseja

PIKKUNORSSIN LUKUHAASTE

Lue tai kuuntele kolme kirjaa,
täytä lomake ja palauta se ryhmään.

Täytettyä lomaketta vastaan saat tarran!

ENITEN KIRJOJA 1.11.-2.12.2022 LUKENUT PALKITAAN!
MYÖS KAIKKIEN LUKIJOIDEN KESKEN ARVOTAAN PALKINTOJA!

Oma nimi: _____

Lapsen
kanssa luki: _____

Kirjan nimi _____

Kirjan nimi _____

Kirjan nimi _____

Mitä lukemaani kirjaa
suosittelet? Kenelle ja miksi?

Pikkunorssin lokakuun lukubingo

Lue kirja jossa on hirviötä 	Lue kirja lauantaina SATURDAY	Lue kirja majassa
Lue kirja jossa ollaan merellä 	Lue taskulampun valossa peiton alla 	Lue kirja jossa on eläimiä
Lue kirjaa ja herkuttele 	Lue kirja sohvalla 	Lue kirja joka sisältää taikuutta

RAUMAN
PIKKUNORSSI

Satuhieronta- ja lorukortit

Lapsiryhmissä valmistettiin 12 satuhierontakorttia, 2 jokaisessa ryhmässä.

Korttien teema haettiin vuodenajoista ja kuukausista ja jokaisessa satuhierontakortissa on jokin eläin.

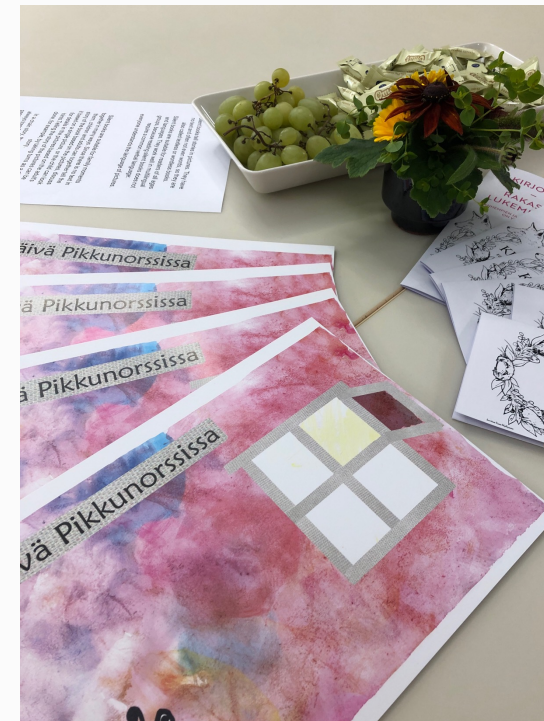
Satuhieronnassa vanhemmat piirtävät kortin ohjeistuksen mukaan lapsen selkään samalla kertoen kortin tarinan.

Hyödyt:

- Usein lempeä kosketus auttaa lapsia keskittymään ja oppimaan tarinoiden kuuntelemista
- Useimmille nautinnollinen ja kiva hetki, jossa saa oman vanhemman jakamattoman huomion

Hiljainen kirja

- Kirja, joka ei vaadi yhteistä kieltä. Hiljaiset kirjat kertovat tarinat kuvien kautta.
- Jokainen lapsi rakentaa tarinan itse
- Hiljaiset kirjat opettavat monilukutaitoon liittyvää kuvanlukutaitoa
- Pikkunorssissa jokainen lapsi osallistui hiljaisen kirjan "Päivä Pikkunorssissa" valmistamiseen.
- Hiljaisen kirjan jatkotyöskentelynä tulossa äänikirjapankki, johon perheet nauhoittavat kirjasta tarinan omalla kielellään.

Lähteet ja lukemiseen liittyvää kirjallisuutta

Aerila, Juli-Anna & Kauppinen, Merja. 2019. Sytytä lukukipinä. Pedagogisia keinoja lukuinnon herättelyyn.

Aerila, Juli-Anna & Kauppinen, Merja. 2021. Kirjasta kaveri. Sytykkeitä lukijaksi kasvamiseen.

IKI-taruhanke <https://sites.utu.fi/iki-taru/>

Lue lapselle –sivusto Luelapselle.fi

Kiitos!

Ihania lukemiseen
innostamisen hetkiä jokaiselle!

